

Helsingfors/Mariehamn 13.10.2020**Nr 39/20****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
2.10.2020, nr 242/2020.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om överföring av uppgifter i anslutning till temporär epidemiersättning, antagen av lagtinget 2.10.2020.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Landskapslagen ålägger kommunerna på Åland att trots sekretessbestämmelserna till Folkpensionsanstalten överföra uppgifter som är nödvändiga för behandling, avgörande och utbetalning av stöd enligt rikets lag om temporär epidemiersättning (FFS 687/2020, nedan rikslagen). Enligt rikslagens 4 § 2 mom. beviljar folkpensionsanstalten stöd till bosatta på Åland efter att från Åland fått de uppgifter som är nödvändiga för att stödet ska kunna beviljas.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen gäller socialvård och kommunernas förvaltning på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 4 och 13 punkterna i självstyrelselagen för Åland. Lagstiftningen om utkomststöd är att hänföra till socialvården.

Lagstiftningsbehörigheten gällande försäkringsavtal och socialförsäkring har i självstyrelselagens 27 § 11 punkt och 29 § 1 mom. 3 punkt hänförts till rikets lagstiftningsbehörighet. Med anledning härav utgör lagstiftningen om inkomstrelaterad dagpenning riksbehörighet.

Enligt rikslagens förarbeten hänför den sig till de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen, särskilt vars och ens rätt till social trygghet (RP 105/2020 rd s. 9-10). Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras

Postadress:Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN**Telefon:**

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:Annegatan 22 A 3
00100 HELSINGFORS

rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Stiftande, ändring och upphävande av grundlag utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt.

Rikslagen innehåller bestämmelser om en temporär epidemiersättning till stöd för de personer och familjer som har det ekonomiskt sämst ställt på grund av kostnader som orsakats av restriktioner till följd av covid-19-epidemin. Enligt rikslagens 2 § har sådana personer och familjer rätt till stöd som har haft rätt till grundläggande utkomststöd enligt 6 och 7 § i lagen om utkomststöd från och med den 1 mars 2020 till och med den 31 juli 2020 och under månaden före den månad då stödet betalas ut. Rätt till stöd på Åland har sådana personer och familjer som enligt 6 och 7 § i lagen om utkomststöd, som tillämpas med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd, har haft rätt till grundläggande utkomststöd mellan den 1 mars 2020 och 31 juli 2020, dessa dagar medräknade, och under månaden före den månad då stödet betalas ut. Stödet betalas med statens medel. Det ankommer på Folkpensionsanstalten att undersöka rätten till stöd och bevilja det utan särskild ansökan på grundval av de uppgifter den har för utbetalningen av det grundläggande utkomststödet. På Åland ankommer handläggningen av utkomststödet på kommunerna. För handläggningen av stödet behöver Folkpensionsanstalten därför uppgifter om utkomststödet från kommunerna på Åland.

Enligt beskrivningen ovan hänför sig den temporära epidemiersättningen till utkomststödet, som utgör landskapsbehörighet. Smittsamma sjukdomar hos människor och beredskap inför undantagsförhållanden utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 29 och 34 punkter. Förvaltningsbehörigheten gällande smittsamma sjukdomar hör dock till landskapet enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen. I landskapslagens förarbeten anges att eftersom det temporära stödet sammanhänger med de restriktioner och de efterverkningar som undantagsåtgärderna orsakat har landskapsregeringen bedömt att rikslagen även omfattar Åland trots att undantagsförhållanden inte längre gäller. I lagförslaget anges att denna bedömning delas av social- och hälsovårdsministeriet och justitieministeriet. Såsom ovan anges har Åland inbegripits i rikslagens tillämpningsområde.

Ålandsdelegationen konstaterar för sin del att den temporära epidemiersättning som rikslagen reglerar enligt beskrivningen ovan innehåller element som dels utgör landskapsbehörighet och dels riksbehörighet. Till den del epidemiersättningen är att betrakta som riksbehörighet är kommunerna skyldiga att i enlighet med den rikslagstiftning som beskrivs nedan vidarefördela de behövliga uppgifterna till Folkpensionsanstalten. Bestämmelser härom kan dock enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Till den del epidemiersättningen kan anses utgöra landskapsbehörighet är det

nödvändigt att inta bestämmelser om överföring av uppgifter i landskapslagstiftningen. Kostnadsansvaret följer i allmänhet behörighetsfördelningen, men oberoende av behörighetsfördelningen föreligger det inte hinder för riket att erlagga stöd även för angelägenheter som utgör landskapsbehörighet. Stödet kan således utbetalas på Åland oberoende av behörighetsfördelningen. Landskapslagen i sig medför inte några skyldigheter för Folkpensionsanstalten, utan de följer av rikslagen.

Landskapslagen reglerar endast kommunernas skyldighet att trots sekretessbestämmelserna överföra uppgifter till Folkpensionsanstalten för behandling, avgörande och utbetalning av stödet enligt rikslagen. I landskapslagen hänvisas till sekretessbestämmelserna i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård och landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Med anledning härav konstateras att i dessa uppgifter kan ingå personuppgifter. Landskapslagen berör således rättsområdet personuppgifter. Regleringen av personuppgifter utgör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningen om personuppgifter berör det i grundlagens 10 § tryggnade skyddet för privatlivet. Nämnda lagrum förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Landskapslagen berör således de i 2 kap. i grundlagen skyddade medborgerliga fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket jämlikt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen. Rätten till stöd förutsätter enligt rikslagen att personerna erhållit grundläggande utkomststöd. Det grundläggande utkomststödet beviljas i riket av Folkpensionsanstalten. I rikslagens 7 § hänvisas till bestämmelsen i 19 kap. i sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) om bl.a. insamlande och utlämnande av uppgifter. Enligt 19 kap. 1 § 1 mom. i sistnämnda lag har Folkpensionsanstalten och besvärsinstanserna utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund m.fl. få de uppgifter som är nödvändiga för avgörandet av en förmån eller sådana uppgifter som annars ska beaktas vid verkställigheten av uppdrag som föreskrivs i sjukförsäkringslagen, i överenskommelser om social trygghet som är bindande för Finland eller i andra internationella författningar om social trygghet. Med anledning härav kan bestämmelsen i landskapslagens 1 § med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas även till den del den kan anses beröra skyddet för privatlivet. Landskapslagen innehåller detaljerade bestämmelser om ändamålet för vilket uppgifterna får användas, vilket i grundlagsutskottets praxis har ansetts som ett krav beträffande lagstiftningen om insamling, registrering och utlämnande av personuppgifter.

Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagen antagits av lagtinget före den stadfästs av republikens president, vilket skedde

9.10.2020. Speciellt med beaktande av att rikslagen inte genom landskapslagen görs tillämplig i landskapet ser Ålandsdelegationen inte något hinder för att landskapslagen träder i kraft. Landskapslagen ska enligt dess 2 § gälla under den tid som rikslagen tillämpas. Tillämpningen av landskapslagen är därför beroende av rikslagens giltighetstid.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare